

- η προώθηση περισσότερο ευέλικτων κωδίκων συμπεριφοράς, οι οποίοι να ευνοούν οικολογικές διαδικασίες τυποποίησης, προκειμένου να ενθαρρυνθούν κυρίως οι ΜΜΕ όσον αφορά τη χρήση τεχνικών διαδικασιών, οι οποίες να είναι συγχρόνως και οικονομικά συμφέρουσες, κατά την ανάπτυξη νέων προϊόντων, νέων διαδικασιών και νέων υπηρεσιών·
- η καθιέρωση ενός βήματος για την πραγματοποίηση ανταλλαγών μεταξύ της στρατηγικής της Λισσαβώνας για την Εσωτερική Αγορά και του Προγράμματος Δράσης 2004-2010 για το περιβάλλον και την υγεία, με στόχο τη διάδοση ενός διαλόγου

εμπειρογνωμοσύνης ανάμεσα σε όλους τους φορείς που συμμετέχουν στη διαδικασία τυποποίησης: CEN, CENELEC, ETSI, ΜΜΕ-Τυποποίηση, ANEC (ΜΚΟ καταναλωτών), TUTB (συνδικάτα εργαζομένων), ECOS (κοινοπραξία περιβαλλοντικών οργανισμών), Βιομηχανία, διανομή και υπηρεσίες·

- η υποστήριξη της ανάπτυξης βασικών τεχνικών προτύπων για τους κανονισμούς που άπτονται της ποιότητας του προϊόντος και της διαδικασίας στον τομέα της παραγωγής γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής.

Βρυξέλλες, 15 Σεπτεμβρίου 2004

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η γεωργία στις περιφερειακές περιοχές»

(2005/C 74/12)

Στις 17 Ιουλίου 2003 και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα «Η γεωργία στις περιφερειακές περιοχές».

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Ιουλίου 2004 βάσει εισηγητικής έκθεσης του κ. CABALL i SUBIRANA.

Κατά την 411η σύνοδο ολομέλειάς της, της 15ης και 16ης Σεπτεμβρίου 2004 (συνεδρίαση της 16ης Σεπτεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 132 ψήφους υπέρ και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1 Μια παραγωγική δραστηριότητα που επηρεάζεται από τον αστικό περίγυρο της

1.1.1 Η ανησυχία για τους περιφερειακούς χώρους αποτελεί αντικείμενο συζήτησης και ενδιαφέροντος σε διάφορα ευρωπαϊκά φόρουμ, μεταξύ των οποίων και στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Πρόκειται για μια αυξανόμενη πραγματικότητα σε πολλούς δήμους της ΕΕ, ως συνέπεια της πολεοδομικής και της βιομηχανικής ανάπτυξης, καθώς και της ανάπτυξης του τριτογενούς τομέα και των υποδομών των επικοινωνιών και των μεταφορών, η οποία κατατρώει το έδαφος εις βάρος του γεωργικού παραγωγικού χώρου και δημιουργεί αυξανόμενους περιθωριακούς αγροτικούς χώρους με μη ανταγωνιστικές γεωργίες.

1.1.2 Η γεωργική δραστηριότητα στις περιφερειακές περιοχές εξαρτάται από τον αστικό περίγυρο όπου αναπτύσσεται, ο οποίος ασκεί επάνω της αρνητικές επιδράσεις που περιορίζουν την οικονομική βιωσιμότητά της. Αυτές οι αρνητικές επιδράσεις δρουν ως οι κυριότεροι προωθητές της περιβαλλοντικής φθοράς του εδάφους και επιδεινώνουν τις κοινωνικές σχέσεις μεταξύ πόλεως και υπαίθρου. Πρόκειται για αδυναμία συνάντησης της πόλης και της υπαίθρου, η οποία, ανάλογα με το πώς αντιμετωπίζεται και επιλύεται, μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικό περιορισμό της επιβίωσης της ίδιας της γεωργικής δραστηριότητας.

1.1.3 Στα παραδοσιακά προβλήματα των περιφερειακών γεωργικών χώρων πρέπει να προστεθεί και ένα πιο πρόσφατο, που δικαιολογεί την υπεράσπιση των ελεύθερων χώρων γύρω από τις πόλεις, χωρίς όμως γεωργική δραστηριότητα. Πρόκειται, σε τελευταία ανάλυση, για ένα όραμα του χώρου ως «θεματικού πάρκου», όπου τα πάντα είναι τεχνητά, απρόσωπα και εκτός οποιουδήποτε πλαισίου αναφοράς, το οποίο δικαιολογείται με βάση ορισμένα αισθητικά κριτήρια που στηρίζονται εσφαλμένα σε κανόνες που βασίζονται στη διατήρηση της βιοποικιλότητας ή σε μια αντίληψη του τοπίου που επιδιώκει να περιθωριοποιήσει ή να καταστήσει γραφική τη γεωργική δραστηριότητα.

1.1.4 Στο πλαίσιο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) της ΕΕ τονίζεται η αναγκαιότητα διαφοροποίησης της οικονομίας των γεωργικών επιχειρήσεων με την ενσωμάτωση δραστηριοτήτων που παρέχουν νέες προσόδους στους αγρότες και τις αγρότισσες. Είναι αναγκαίο να τονιστεί ότι χωρίς γεωργία δεν μπορεί να υπάρξει αγροτικό τοπίο, δηλαδή τοπίο με καλλιεργούμενες εκτάσεις, εκτροφεία, λιβάδια και, πάνω απ' όλα, άνδρες και γυναίκες γεωργούς.

1.1.5 Όλα αυτά (η πίεση του αστικού περιγύρου, η αντίληψη μιας γεωργίας χωρίς γεωργούς και αυτή ακόμη η μεταρρύθμιση της ΚΓΠ) συνεπάγονται σημαντικά προβλήματα για τη συνέχεια και τη σταθερότητα της περιφερειακής γεωργίας (πολύ πιο οξεία από ό,τι σε άλλες παρόμοιες γεωργοκλιματικές ζώνες, πράγμα που δημιουργεί υψηλότερο κίνδυνο εξαφάνισης της γεωργικής δραστηριότητας).

1.1.6 Στην απώλεια κατάλληλου για καλλιέργεια εδάφους πρέπει να προστεθούν οι δυσκολίες που συνεπάγεται η ανυπαρξία, στην παραγωγική δομή ορισμένων κρατών μελών της ΕΕ, σαφούς νομοθεσίας για τη ρύθμιση της αγοράς γης και τη μίσθωση γεωργικών εδαφών και, ειδικότερα, η ανυπαρξία αγοράς καλλιεργήσιμης γης για την ενσωμάτωση των νέων ή την αύξηση του μεγέθους των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Πολλοί δημόσιοι ή ιδιωτικοί γαιοκτήμονες παρακωλύουν την αγορά γης, αποφεύγοντας την παραχώρηση εδαφών, μέσω συμβάσεων μίσθωσης, σε επαγγελματίες γεωργούς. Πρόκειται για κερδοσκοπικές διαδικασίες, οι οποίες θέτουν σε σημαντικό κίνδυνο το μέλλον πολλών περιφερειακών γεωργικών χώρων και τις οποίες τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να αντιμετωπίσουν με ειδική αποτρεπτική νομοθεσία.

1.1.7 Οι αγροτικοί χώροι, που δεν έμειναν αμέτοχοι στις μεταβολές που επήλθαν στον αγροτικό κόσμο τα τελευταία χρόνια, χαρακτηρίζονται από συγκεκριμένες αξίες και λειτουργίες, που καθορίζουν την καταλληλότητα ή μη των χρήσεων που τους γίνονται.

1.2 Πολύ περισσότερο από απλώς οικονομική δραστηριότητα

1.2.1 Η ΕΟΚΕ, ως μία από τους ενδιαφερόμενους για την ανάπτυξη της υπαίθρου που ασχολούνται άμεσα με τη διασφάλιση της βιωσιμότητας της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών της Ευρώπης, υπενθυμίζει ότι αυτές οι περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές λειτουργίες, τις οποίες επιτελούν και οι αγροτικές περιοχές, στις περιφερειακές περιοχές έχουν μεγαλύτερη σημασία από ό,τι στην υπόλοιπη επικράτεια. Στις περιοχές αυτές η γεωργική γη λειτουργεί ως πνεύμονας πρασίνου για τα μεγάλα αστικά κέντρα· οι περιοχές αυτές είναι θεμελιώδες στοιχείο της χωροταξικής διάρθρωσης, καθώς εμποδίζουν την απεριόριστη ανάπτυξη των πόλεων, δημιουργούν τοπίο και κάνουν πιο ανθρώπινα τα περίχωρα των πόλεων. Αντιθέτως, η οικονομική τους λειτουργία, που είναι θεμελιώδης για τη διατήρηση και τις μελλοντικές προοπτικές των γεωργικών χώρων, μειώνεται εξαιτίας της πολεοδομικής πίεσης που υφίστανται και της περιορισμένης παραγωγικής σημασίας που τους αποδίδεται στο γενικότερο πλαίσιο των περιφερειακών περιοχών.

1.2.2 Η ΕΟΚΕ, υιοθετώντας τη φράση της πρώτης αρχής της Διάσκεψης του Σάλτσμπουργκ ότι δεν υπάρχει γεωργία χωρίς ζωντανή υπαίθρο, ούτε ζωντανή υπαίθρο χωρίς γεωργία⁽¹⁾, επιμένει στην αρχή ότι οι πραγματικοί πρωταγωνιστές των περιφερειακών γεωργικών χώρων είναι και πρέπει να είναι βασικά οι επαγγελματίες αγρότες και αγρότισσες που επιδίδονται στη γεωργία ως πλήρη απασχόληση, αναγνωρίζοντας ωστόσο παράλληλα τον σημαντικό ρόλο που επιτελούν οι αγρότες και οι αγρότισσες μερικής απασχόλησης σε πολλές περιφερειακές περιοχές.

1.3 Γεωργία με περιοριστικά προβλήματα και με ευκαιρίες σε έναν ανομοιογενή και δυναμικό χώρο

1.3.1 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση των δυσκολιών που ενέχει η προσπάθεια να επιτευχθεί ένας ομόφωνα αποδεκτός ορισμός του περιφερειακού χώρου, λόγω του εξαιρετικά ανομοιογενούς χαρακτήρα του και του δυναμισμού του. Αυτός ο χώρος είναι κατά βάση ζώνη επαφής μεταξύ του κυρίως ειπείν αγροτικού κόσμου και του

αστικού, αλλά διατηρεί τα βασικά χαρακτηριστικά του πρώτου, ενώ ταυτόχρονα υφίσταται την έλξη του δεύτερου.

1.3.2 Το κοινό διακριτικό στοιχείο των περιφερειακών χώρων είναι η εδαφική, περιβαλλοντική και κοινωνική τους προσωρινότητα και το γεγονός ότι βρίσκονται στις παρυφές των μεγάλων αστικών κέντρων. Η επαγγελματική γεωργία που αναπτύσσεται σε αυτούς τους χώρους είναι ακριβώς εκείνη που αποκαλείται «περιφερειακή γεωργία». Με αυτήν την επαγγελματική γεωργία συνυπάρχουν άλλες δραστηριότητες που σχετίζονται με τη φυτοκαλλιέργεια για ψυχαγωγικούς, θεραπευτικούς, παιδαγωγικούς κλπ. λόγους ή για τη δημιουργία και τη συντήρηση τοπίων (αρχιτέκτονες τοπίου, κηπουροί κλπ.). Οι δραστηριότητες αυτές έχουν ιδιαίτερη σημασία σε ορισμένες ζώνες των κρατών μελών.

1.3.3 Πρόκειται για αγροτικούς χώρους με ειδικά περιοριστικά προβλήματα και χαρακτηριστικά που τους διαφοροποιούν από άλλους αγροτικούς χώρους και για χώρους που αντιμετωπίζουν σοβαρές απειλές όσον αφορά τη συνέχειά τους.

1.3.4 Αντιθέτως, η περιφερειακή γεωργία διαθέτει, σε πολλές περιπτώσεις, μια ιδιαιτερότητα που θα πρέπει να αξιοποιηθεί στο έπακρο: τις ευκαιρίες που της παρέχει η εγγύτητα μιας καταναλωτικής αγοράς, η αυξανόμενη ευαισθητοποίηση των καταναλωτών έναντι πτυχών όπως η ποιότητα και η ασφάλεια των τροφίμων και η κοινωνική ζήτηση νέων δραστηριοτήτων (ελεύθερος χρόνος, επιμόρφωση, περιβαλλοντική εκπαίδευση, οικολογικός τουρισμός κλπ.). Αυτές οι νέες συμπληρωματικές δραστηριότητες επιτρέπουν τη διαφοροποίηση του επιχειρηματικού κινδύνου και τη βελτίωση του γεωργικού εισοδήματος.

1.3.5 Το άρθρο 20 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999 του Συμβουλίου για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), το οποίο ορίζει ότι «οι μειονεκτικές περιοχές μπορούν να περιλαμβάνουν άλλες περιοχές που επηρεάζονται από ειδικά μειονεκτήματα και στις οποίες η γεωργική δραστηριότητα θα πρέπει, ενδεχομένως, και υπό ορισμένους όρους, να συνεχισθεί για τη διατήρηση ή τη βελτίωση του περιβάλλοντος, τη διατήρηση του φυσικού χώρου και τη διαφύλαξη του τουριστικού δυναμικού της περιοχής ή για την προστασία της παραλιακής ζώνης», ενισχύει το αίτημα στο οποίο επιμένει η ΕΟΚΕ, να θεωρούνται οι περιφερειακοί αγροτικοί χώροι με περιφερειακή γεωργία «ζώνες που παρουσιάζουν ειδικές δυσκολίες».

1.3.6 Το Πρόγραμμα Δράσης 2000 και η πρόσφατη ενδιάμεση αναθεώρηση της ΚΓΠ έδωσαν περαιτέρω ώθηση στους προσανατολισμούς αυτούς.

1.3.7 Στο προοίμιο των συμπερασμάτων της Διάσκεψης του Σάλτσμπουργκ τονίζεται η «αναγκαιότητα στήριξης των ευρωπαϊών γεωργών, προκειμένου να αναλάβουν τον πολυλειτουργικό ρόλο τους ως φρουροί της υπαίθρου και παραγωγοί που προσανατολίζονται προς την αγορά όλης της ΕΕ»⁽²⁾, όπως είδαμε και στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ με τίτλο «Ο δεύτερος πυλώνας της ΚΓΠ: οι προοπτικές προσαρμογής της πολιτικής για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών (Η συνέχεια της Διάσκεψης του Σάλτσμπουργκ)» και εισηγητή τον κ. BROS⁽³⁾.

⁽¹⁾ Κατά λέξη: «Η ζωντικότητα της υπαίθρου είναι ουσιώδης για τη γεωργία, γιατί η γεωργική δραστηριότητα είναι ουσιώδης για μια ζωντανή υπαίθρο.» — Συμπεράσματα της δεύτερης Ευρωπαϊκής Διάσκεψης για την ανάπτυξη της υπαίθρου που πραγματοποιήθηκε στο Σάλτσμπουργκ από τις 12 έως τις 14 Νοεμβρίου 2003, MEMO/03/236

⁽²⁾ Βλ. υποσημείωση 1

⁽³⁾ CESE 961/2004 – NAT/243

2. Στόχοι για την διατήρηση και την ανάπτυξη της γεωργίας στις περιφερειακές περιοχές

2.1 Κατά την ΕΟΚΕ, η περιφερειακή γεωργία παρουσιάζει αδιαμφισβήτητα περιοριστικά προβλήματα και ειδικά χαρακτηριστικά που είναι εύκολο να ανιχνευτούν και να προσδιοριστούν και τα οποία συνιστούν ειδικές δυσκολίες, για τις οποίες θα πρέπει να προωθηθούν συγκεκριμένα μέτρα που θα καταστήσουν δυνατή τη διατήρηση, την οργάνωση και τη διαχείριση των περιφερειακών χώρων με παραγωγική γεωργική δραστηριότητα. Γι' αυτό η ΕΟΚΕ προτείνει να προωθηθούν μηχανισμοί και μέσα για την προστασία και την ανάπτυξη των περιφερειακών γεωργικών χώρων.

2.2 Στόχος 1: Κοινωνική, πολιτική και διοικητική αναγνώριση της ύπαρξης περιφερειακών χώρων με αγροτική δραστηριότητα ως αγροτικών περιοχών με ειδικές περιοριστικές δυσκολίες

2.2.1 Ενίσχυση ενός ενεργού και ισχυρού ιστού «ενδιάμεσων πόλεων»

2.2.1.1 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η μετατροπή του ευρωπαϊκού χώρου σε μητροπολιτικά κέντρα αποτελεί ένα αυξανόμενο φαινόμενο, που επιφέρει τη διάχυτη ανάπτυξη υπερβολικής αστικοποίησης της επικράτειας με συνεχή και ανεπανόρθωτη απώλεια παραγωγικού εδάφους, πρώτο και κυριότερο περιορισμό των περιφερειακών περιοχών, όπως αναφέρεται και στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ με τίτλο «Οι μητροπολιτικές περιοχές: κοινωνικοοικονομικές συνέπειες για το μέλλον της Ευρώπης» και εισηγητή τον κ. van IERSEL (*).

2.2.1.2 Αυτή η απώλεια γεωργικής δραστηριότητας έχει επιπτώσεις, όχι μόνο στον γεωργικό τομέα, αλλά και στη διατήρηση των φυσικών πόρων, στην προστασία της ποιότητας της ζωής των κατοίκων των πόλεων και στην ισορροπημένη διαχείριση του εδάφους.

2.2.1.3 Από τη σκοπιά ενός ισορροπημένου και βιώσιμου ευρωπαϊκού χώρου, η ΕΟΚΕ επιμένει στην **ανάγκη ενίσχυσης ενός ενεργού και ισχυρού ιστού, αποτελούμενου από ένα δίκτυο «ενδιάμεσων πόλεων»**, οι οποίες δεν θα προσδιορίζονται μόνο από το δημογραφικό τους μέγεθος, αλλά από τη μεσολαβητική λειτουργία που ασκούν μεταξύ των αγροτικών και των αστικών χώρων στη ζώνη επιρροής τους.

2.2.1.4 Αυτός ο ιστός είναι δυνατό να αναπτυχθεί μόνο εάν υφίστανται στον περίγυρο γεωργικοί και φυσικοί, με λίγα λόγια περιφερειακοί, χώροι που ασκούν, μεταξύ των άλλων, τις λειτουργίες του διαχωρισμού μεταξύ οικοδομημένων περιοχών και συνδέσμου μεταξύ των φυσικών χώρων, ενθαρρύνοντας και παγιώνοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των δήμων και τη βιολογική ποικιλομορφία και καθιστώντας δυνατή μια βιώσιμη γεωργική δραστηριότητα.

2.2.2 Αναγνώριση του έργου της γεωργίας στη σχέση πόλης/υπαίθρου

2.2.2.1 Για την ΕΟΚΕ, ένα πρώτο ουσιαστικό μέτρο είναι αναμφίβολα **η κοινωνική, πολιτική και διοικητική αναγνώριση της ύπαρξης αυτών των αγροτικών/αστικών (περιφερειακών) ζωνών με γεωργική δραστηριότητα που αντιμετωπίζουν ειδικές δυσκολίες, καθώς και του ρόλου που τους αναλογεί στη σχέση πόλης-υπαίθρου.**

2.2.2.2 Ως πλαίσιο αναφοράς για την αναγνώριση του περιφερειακού γεωργικού χώρου και της γεωργικής δραστηριότητας που υφίσταται εκεί, είναι απαραίτητο, πρώτον, να μελετηθούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, αλλά και που προξενούν οι χώροι αυτοί και, δεύτερον, να γίνει **μια ολοκληρωμένη ανάλυση των αξιών που διαθέτουν οι χώροι αυτοί** (υδάτα, τοπίο, βιοποικιλότητα, αρχιτεκτονική, γεωργική διάρθρωση κλπ.), **καθώς και των οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών λειτουργιών** που πρέπει να επιτελέσουν, σε συνάρτηση με τις σύγχρονες αξίες.

2.2.3 Η ευαισθητοποίηση ως εργαλείο αναγνώρισης

2.2.3.1 Είναι αναγκαίο **να καθιερωθεί στην κοινωνία η αναγνώριση του εδάφους ως περιορισμένου φυσικού πόρου** και ως κοινής κληρονομιάς που δύσκολα ανακτάται από τη στιγμή που θα καταστραφεί. Γι' αυτό θα πρέπει να επιδιωχθεί η κεντρομολα (προς τα έσω) αστική ανάπτυξη μέσω προγραμμάτων αποκατάστασης και ανάπλασης υποβαθμισμένων αστικών χώρων και απηρχαιωμένων βιομηχανικών ζωνών, αποφεύγοντας την περαιτέρω απώλεια εδάφους για οικοδομικούς λόγους, και μέσω ειδικών νομοθεσιών που θα παρεμβαίνουν στις κερδοσκοπικές διαδικασίες των γεωργικών εδαφών, που πολύ συχνά συναντώνται στις περιφέρειες πολλών ευρωπαϊκών πόλεων.

2.2.3.2 Για να γίνει η κοινωνική, πολιτική και διοικητική αναγνώριση ευρωπαϊκή πραγματικότητα, η ΕΟΚΕ προτείνει να προαχθεί **μια ευρωπαϊκή δράση για τους περιφερειακούς γεωργικούς χώρους** και τη γεωργική δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε αυτούς, στην οποία θα αναγνωρίζονται οι αξίες και οι λειτουργίες τους και θα θεσπίζονται οι βάσεις για να αναπτύξει κάθε χώρα ειδικές νομοθεσίες για την προστασία και την ανάπτυξή τους βάσει κοινών θεμελιωδών κριτηρίων.

2.3 Στόχος 2: Η διαφύλαξη των περιφερειακών γεωργικών χώρων από την ενσωμάτωσή τους στην αστική διαδικασία, μέσω της πολεοδομίας, της χωροταξίας και της δημοτικής ώθησης

2.3.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι για τη διατήρηση των περιφερειακών γεωργικών χώρων, δεν είναι επαρκής η κοινωνική και πολιτική, εννοιολογική και συναισθηματική αναγνώριση, αλλά είναι επίσης απαραίτητο να υπάρχουν και να εφαρμόζονται σε όλα τα κράτη μέλη **μέσα διαχείρισης του περιφερειακού γεωργικού χώρου**, τα οποία να εμποδίζουν τις κερδοσκοπικές διαδικασίες που ευνοούν την εγκατάλειψη της γεωργικής γης.

(*) CESE 968/2004 – ECO/120

2.3.2 Κατά την ΕΟΚΕ, πρέπει να αναπτυχθούν μέσα διαχείρισης του εδάφους, τα οποία θα διαρθρώνονται σε έξι πυλώνες:

- α) Χρήση **νομικών μέσων χωροταξικού προγραμματισμού και πολεοδομικής διάρθρωσης** τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε κρατικό και περιφερειακό επίπεδο και **μέσων χρήσης της γης** σε κρατικό και περιφερειακό, τα οποία θα ενσωματώνουν την αντιμετώπιση των περιαστικών γεωργικών χώρων και τις γεωργικές πολιτικές και θα καθιστούν δύσκολη τη διάθεση γεωργικών εδαφών για άλλες χρήσεις.
- β) Ρύθμιση, με διαφανή και νόμιμα μέσα, της **προσωρινής παραχώρησης της χρήσης γαιών**, μέσω συμβάσεων μίσθωσης που συντελούν στην καλύτερη απόδοση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, από τους ιδιωτικούς και δημόσιους ιδιοκτήτες τους σε επαγγελματίες γεωργούς για τη γεωργική ή/και κτηνοτροφική χρήση αυτών των γαιών.
- γ) Όχι υπερβολική φορολόγηση των εδαφών που είναι αφιερωμένα στις αγροτικές δραστηριότητες σ' αυτές τις ζώνες και όμοια φορολογική τους αντιμετώπιση με των βιομηχανικών ή/και των κατοικημένων αστικών περιοχών.
- δ) **Προώθηση ή/και αποκατάσταση της δημοτικής πρωτοβουλίας**, με ενίσχυση της αρχής της επικουρικότητας (υπευθυνότητα της τοπικής διοίκησης και των τοπικών πολιτικών) στη δημοτική χωροταξία, πάντοτε μέσω υπερδημοτικών κριτηρίων βασισμένων στη διαδημοτική συνεργασία και τη διασύνδεση των εδαφών.
- ε) **Ενσωμάτωση νέων κριτηρίων χρηματοδότησης των δήμων όπως η έννοια του «προστατευμένου γεωργικού εδάφους»**, όπου θα προτιμάται η προστασία της γεωργικής γης έναντι της πολεοδομικής χρήσης της, επιτρέποντας έτσι να μειωθεί η εξάρτηση της δημοτικής φορολογικής χρηματοδότησης από άλλα κριτήρια.
- στ) Υποχρεωτική και δεσμευτική επιβολή της «μελέτης αγροτικού αντικτύπου» εκ μέρους της αντίστοιχης αγροτικής διοίκησης, κάθε φορά που προβλέπεται δράση στον περιαστικό αγροτικό χώρο, η οποία ενδέχεται να οδηγήσει σε απώλεια αγροτικών εδαφών.

2.3.3 Πρόκειται με λίγα λόγια για την προστασία των περιαστικών γεωργικών χώρων, με μέσα πολεοδομίας, χωροταξίας και χρήσης της γης, δημοτικής χρηματοδότησης και μελετών αγροτικού αντικτύπου, από τη ζήτηση εδάφους που ασκεί συνεχώς η πόλη (για την αστική επέκταση, την ανάπτυξη της βιομηχανίας και του τριτογενούς τομέα και τις υποδομές επικοινωνιών και ενέργειας) και την αποφυγή διαδικασιών φθοράς του εδάφους, που μπορούν να αποτελέσουν ευκαιρίες για τη δικαιολόγηση της εξαφάνισης των περιαστικών γεωργικών χώρων.

2.4 Στόχος 3: Η διασφάλιση μιας δυναμικής και βιώσιμης ανάπτυξης της περιαστικής γεωργίας και των χώρων στους οποίους αναπτύσσεται

2.4.1 Για την ΕΟΚΕ, η εγγύηση μιας δυναμικής και βιώσιμης ανάπτυξης της περιαστικής γεωργίας και των χώρων όπου αναπτύσσεται πρέπει να επιτευχθεί **ως αποτέλεσμα διαδικασιών στις οποίες η τοπική διοίκηση ασκεί θεμελιώδη ρόλο, με την ενσωμάτωση κριτηρίων δημοτικής διαχείρισης**, επιπλέον των τοπικών υπερδημοτικών πολεοδομικών και χωροταξικών κριτηρίων.

2.4.2 Για το σκοπό αυτό, είναι αναγκαίο να ενωθούν οι διαφορετικοί περιαστικοί χώροι και να διαθέτουν κάποιον **οργανισμό που θα έχει ως θεμελιώδη στόχο, όχι μόνο τη διατήρησή τους, αλλά και την ενδυνάμωση των γεωργικών χώρων και της γεωργικής δραστηριότητας**, μέσω υπερδημοτικών προγραμμάτων προστασίας, χρήσης και διαχείρισης της γης.

2.4.3 Στον οργανισμό αυτό θα πρέπει να συμμετέχουν οι αγρότες και οι αγρότισσες, προκειμένου **να αναπτύξουν εταιρικές σχέσεις** για να προωθήσουν τους στόχους τους από κοινού με τις τοπικές αρχές (πολίτες και εκλεγμένους) και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς (πανεπιστήμιο, οικολόγους κλπ.) και να συμφωνήσουν ως προς τη διαχείριση του γεωργικού χώρου.

2.4.4 Οι διαχειριστές των περιαστικών χώρων πρέπει να είναι συντηρητικοί όσον αφορά τις εδαφικές αξίες, προοδευτικοί (με θετικές, ευφάνταστες και δημιουργικές δραστηριότητες) όσον αφορά τις προτάσεις ανάπτυξης των λειτουργιών του περιαστικού γεωργικού χώρου και αυστηροί όσον αφορά τη ρύθμιση των χρήσεων. Με λίγα λόγια, πρέπει να χρησιμοποιούν κριτήρια βιωσιμότητας.

2.4.5 Η επικουρικότητα στη διαχείριση των περιαστικών γεωργικών χώρων είναι θεμελιώδης προκειμένου να διασφαλιστεί μια συμφωνία μεταξύ των διοικήσεων και του γεωργικού παραγωγικού τομέα που θα βασίζεται στη δέσμευση για προστασία και ανάπτυξη του εδάφους της περιαστικής γεωργίας. Πρόκειται για **μία σύμβαση βιώσιμης γεωργικής διαχείρισης μεταξύ της δημόσιας διοίκησης και των γεωργών**.

2.4.6 Η διαχείριση θα πρέπει να βασίζεται στο **«δίκτυο συνεργασίας»** μεταξύ των δημόσιων και των ιδιωτικών φορέων που συμμετέχουν στη διαχείριση και οργανώνονται μέσω **«οργανισμού συμμετοχής και διαχείρισης»** όπου συμβάλλουν και συνενώνονται στόχοι και κοινά ενδιαφέροντα και προωθούνται ειδικές δράσεις που συνδέονται με την εδαφική βάση και τους φυσικούς πόρους (π.χ. προώθηση και δυναμική των προϊόντων, ενσωμάτωση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας, υποστήριξη της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, προστασία του τοπίου κλπ.). Σε τελευταία ανάλυση, ένας οργανισμός που προσδιόριζε τις γενικές συνθήκες, παρακολουθεί την εφαρμογή τους και προωθεί δράσεις υποστήριξης και ενίσχυσης προς τον περιαστικό χώρο, με στόχο τη δυναμική του.

2.4.7 Θα πρέπει να εργαστούμε, και στους χώρους με περιστατική γεωργία, με βάση τη γραμμή που προτάθηκε στη Διάσκεψη του Σάλτσμπουργκ, όπου αναφέρεται ότι «η μελλοντική πολιτική θα πρέπει να διοχετεύει την κοινοτική στήριξη στις αγροτικές ζώνες βάσει τοπικών ενώσεων» από τα κάτω προς τα πάνω «[...] αποδίδοντας μεγαλύτερη ευθύνη στις ενώσεις συνεργασίας των προγραμματιζώντων για τη χάραξη και την εφαρμογή γενικών στρατηγικών που βασίζονται σε σαφώς προσδιορισμένους στόχους και αποτελέσματα» (αρχές 6 και 7 των συμπερασμάτων της Διάσκεψης του Σάλτσμπουργκ) ⁽⁵⁾.

2.4.8 Παράλληλα με τις «συμβάσεις για τη βιώσιμη γεωργική διαχείριση», δεν θα πρέπει να λησμονηθούν τα σχέδια υπερδημοτικής διαχείρισης, τα οποία, λόγω των εδαφικών χαρακτηριστικών των γεωργικών χώρων (αγροτικοί-αστικοί χώροι), θα πρέπει να εκλαμβάνονται ως «**αγροαστικά**» **σχέδια** μεταξύ των διοικήσεων και των φορέων διαχείρισης που δρουν ως μέσο διατήρησης και ανάκτησης των αγροτικών χώρων και αλληλεπίδρασης των εσόδων που παράγουν μεταξύ της πόλεως και της υπαίθρου. Είναι θεμελιώδες ένα τμήμα των εσόδων από εξωτερικούς συντελεστές που παράγει ο γεωργικός χώρος να χρησιμοποιείται επίσης προς όφελος του γεωργικού τομέα.

2.4.9 Τα «αγροαστικά σχέδια» θα πρέπει να προωθηθούν από τους φορείς που συμμετέχουν και διαχειρίζονται τους χώρους περιστατικής γεωργίας και θα πρέπει να βασίζονται σε **πολυτομεακά κριτήρια**, τα οποία θα ενσωματώνουν παραγωγικές πτυχές που ανταποκρίνονται στη καταναλωτική ζήτηση, περιβαλλοντικές πτυχές που ελαχιστοποιούν τον αντίκτυπο της παραγωγικής δραστηριότητας στο περιβάλλον και δημιουργούν και διατηρούν το τοπίο και, τέλος, κοινωνικές πτυχές που αποτελούν απαντήσεις σε αστικές ανάγκες όπως είναι η χρήση του γεωργικού χώρου για ψυχαγωγικές και παιδαγωγικές δραστηριότητες.

2.4.10 Η ανάπτυξη αγροαστικών σχεδίων και συμβάσεων βιώσιμης γεωργικής διαχείρισης που προωθούνται από τον φορέα διαχείρισης του περιστατικού γεωργικού χώρου απαιτεί να καταρτιστούν και να εγκριθούν προηγουμένως **θεσμικές συμφωνίες μεταξύ των φορέων που συμμετέχουν στη διαχείριση των περιστατικών γεωργικών χώρων** (των διοικήσεων και, ειδικότερα, της τοπικής αυτοδιοίκησης και του γεωργικού τομέα), προκειμένου να επιτευχθεί μια ολοκληρωμένη διαχείρισή τους.

2.4.11 Αυτή η θεσμική δέσμευση μεταξύ της τοπικής και της υπερτοπικής διοίκησης και των γεωργών μπορεί να συνοψιστεί σε ορισμένες γενικές αρχές, που θα καθοριστούν, με κοινή συμφωνία, σε ένα **«Χάρτη της περιστατικής γεωργίας»**.

2.4.12 Ο Χάρτης αυτός μπορεί να διευρυνθεί, προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη συγκεκριμενοποίηση και αμοιβαία δέσμευση, με τη χάραξη και την έγκριση ενός **«στρατηγικού προγράμματος διαχείρισης και βιώσιμης ανάπτυξης»**, όπου θα καθορίζονται οι αρχές και οι στρατηγικές κατευθύνσεις και θα συγκεκριμενοποιού-

νται οι δράσεις που πρέπει να αναληφθούν για τη διατήρηση των αξιών και την ανάπτυξη των λειτουργιών δεδομένου περιστατικού γεωργικού χώρου.

3. Συμπεράσματα

3.1 Η εφαρμογή αυτών των αγροαστικών σχεδίων και των εγγράφων αμοιβαίου συμβιβασμού θα πρέπει να βασιστούν σε κριτήρια **συμφώνου πόλεως-υπαίθρου** μέσω των οργανισμών διαχείρισης και των μηχανισμών συμμετοχής των πολιτών και του γεωργικού τομέα. Τα σύμφωνα αυτά καθιστούν αναγκαία την επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

α) **Πρώτος στόχος:** η ύπαρξη **τοπικού σχεδίου διατήρησης και ανάπτυξης** των χώρων με περιστατική γεωργία. Τα σχέδια αυτά πρέπει να διαρθρώνονται σε προγράμματα χωροταξίας, πολεοδομίας και χρήσης της γης, καθώς και σε ειδική νομοθεσία για τη ρύθμιση της αγοράς της αγροτικής γης.

β) **Δεύτερος στόχος:** η **σταθερότητα της περιστατικής αγροτικής γης**, με μέσα και μηχανισμούς διατήρησης αυτής της σταθερότητας, μειώνοντας στο ελάχιστο την πολεοδομική πίεση και τις χρήσεις εκτός της γεωργικής δραστηριότητας και διευκολύνοντας την πρόσβαση στη γεωργική χρήση της γης.

γ) **Τρίτος στόχος:** η ολοκληρωμένη διαχείριση **μέσω ενός οργανισμού διαχείρισης** που δρα ως προωθητής και ενδυναμωτής του περιστατικού γεωργικού χώρου πέρα από το ότι επιτρέπει στους πολίτες να γνωρίζουν τις αξίες αυτών των περιστατικών εδαφών. Αυτό προϋποθέτει την εξασφάλιση της δυναμικής και βιώσιμης ανάπτυξης μέσω συμβιβαστικής διαχείρισης βάσει **αγροαστικών σχεδίων** και συμβατικής σχέσης μεταξύ των πολιτών, της διοίκησης και των γεωργών, βάσει **συμβολαίου για την βιώσιμη γεωργική δραστηριότητα**.

3.2 Για την επίτευξη των στόχων αυτών έχει θεμελιώδη σημασία:

α) Η **παγίωση της ενεργού συμμετοχής των γυναικών και των νέων** στα τοπικά σχέδια και στις συμβάσεις γεωργικής διαχείρισης, ως εγγύηση παρουσίας και συνέχειας στο μέλλον.

β) Η **κατανόηση εκ μέρους των πολιτών** ότι η γεωργική δραστηριότητα είναι ικανή να προσφέρει ασφάλεια των τροφίμων, δεδομένου ότι η διαχείρισή της είναι περιβαλλοντολογικά ορθή και κοινωνικώς χρήσιμη.

γ) **Το ύδωρ ως παράγων παγίωσης των περιστατικών γεωργικών χώρων.** Απαιτούνται ειδικές νομοθεσίες οι οποίες, χωρίς να μειώνουν τη χρήση του ύδατος για τη γεωργία, ενσωματώνουν ένα νέο «πνεύμα του ύδατος», το οποίο θα βασίζεται στην εξοικονόμηση της χρήσης των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων και στην επαναχρησιμοποίηση των υδάτων που προέρχονται από διαδικασίες βιολογικού καθαρισμού των λυμάτων για γεωργική χρήση.

⁽⁵⁾ Βλ. υποσημείωση 1

- δ) Η **παγίωση αυτών των περιαστικών γεωργικών χώρων** πρέπει να επιτευχθεί μέσω της κοινωνικής αναγνώρισης του γεγονότος ότι αντιμετωπίζουν ειδικές δυσκολίες.
- ε) Η ανάπτυξη μέσων και δράσεων που αποβλέπουν στη βελτίωση των γεωργικών εισοδημάτων, στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των υποδομών και στη βελτίωση της προσφοράς υπηρεσιών για τη γεωργική δραστηριότητα.
- στ) Η προώθηση **συστημάτων παραγωγής και εμπορίας προσαρμοσμένων στη ζήτηση της αγοράς** με ιδιαίτερη προσοχή στην ενίσχυση της ποικιλίας των τροφίμων μέσω προώθησης μιας βιώσιμης γεωργικής δραστηριότητας που σέβεται τον περιγυρό της, την πολιτιστική ταυτότητα και την καλή διαβίωση των ζώων.

- ζ) Ο **εξορθολογισμός** της χρήσης των πόρων (ιδίως της γης, των υδάτων και του τοπίου) και η **προστασία** τους.

3.3 Λόγω της ευπάθειας που χαρακτηρίζει τους περιαστικούς γεωργικούς χώρους και την ίδια την ευρωπαϊκή περιαστική γεωργία, η ΕΟΚΕ θεωρεί υψίστης σημασίας τη δημιουργία ενός **Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου της Περιαστικής Γεωργίας**, το οποίο, εκτός από το ότι θα έχει ένα ευρωπαϊκό όραμα για τους περιαστικούς γεωργικούς χώρους και τη γεωργία που αναπτύσσεται σε αυτούς, θα λειτουργεί ως κέντρο αναφοράς για την παρακολούθηση, την ανάλυση και τη διάδοση της κατάστασης της ευρωπαϊκής περιαστικής γεωργίας και ως σημείο συνάντησης, προβληματισμού και διαλόγου μεταξύ των τοπικών διοικήσεων της πρώτης και της δεύτερης βαθμίδας και των διαφόρων ευρωπαϊκών οργανισμών και θα παρουσιάζει προτάσεις πρωτοβουλίας για τη διατήρηση και την ανάπτυξη αυτών των περιαστικών χώρων και της γεωργίας τους.

Βρυξέλλες, 16 Σεπτεμβρίου 2004

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Roger BRIESCH
